DARBA VIDE

UN COVID-19

Aktualitātes darba aizsardzībā

Laima Beroza
LDDK darba drošības eksperte

Darba aizsardzības likums

01.01.2002

Likuma mērķis ir garantēt un uzlabot nodarbināto un pašnodarbināto drošību un veselības aizsardzību darbā, nosakot darba devēju, nodarbināto un viņu pārstāvju, pašnodarbināto, kā arī valsts institūciju pienākumus, tiesības un savstarpējās attiecības darba aizsardzībā.

Darba aizsardzības sistēmas organizēšana ir katra darba devēja pienākums:

- darba vides iekšējā uzraudzība, tai skaitā darba vides riska novērtēšana;
- darba aizsardzības organizatoriskās struktūras izveidošana;
- konsultēšanās ar nodarbinātajiem, lai viņus iesaistītu darba aizsardzības uzlabošanā

Darba aizsardzības likums

Grozījumi Darba aizsardzības likumā stājās spēkā ar 2020.gada 1.jūlijā un paredz vairākas izmaiņas darba aizsardzības tiesiskajā regulējumā

Darba aizsardzības dokumentācijas sagatavošana, e-paraksta izmantošana

Attālinārtais darbs

Pašnodarbinātā pienākumi darba aizsardzībā

Nelaimes gadījuma izmeklēšana, ja tas noticis, strādājot attālināti

Darba aizsardzības speciālistu skaits uzņēmumā

Apakšuzņēmēju un ģenerāluzņēmēja sadarbība

Administratīvie pārkāpumi darba aizsardzības jomā

Darba vides riski

To vērtēšana jāveic noteiktajā kārtībā (MK 660)

- inficēšanās ar Covid-19
- attālinātais darbs, vietas aprīkojums, darba laiks, atpūta
- darbs vienatnē, izolācijā, darba organizēšana
- psihoemocionālā slodze, saspringums, neziņa,
- komunikācijas trūkums ar kolēģiem, vadītāju
- dezinfekcijas līdzekļu un IAL lietošanas pieaugums
- citi darba vides risku faktori,
- instruktāžas, nosūtīšana uz obligāto veselības pārbaudi,
- nelaimes gadījumu izmeklēšana

Darba vides riski

To vērtēšana jāveic noteiktajā kārtībā (MK 660)

Uzmanība jāvelta risku izpausmēm:

- neskaidras saslimšanas pazīmes, ārstēšana
- neskaidrība darba vietas iekārtošanā savā privātajā telpā
- darba un atpūtas režīma ievērošana
- nespēja relaksēties, darba un privātās dzīves saplūšana
- nepietiekoša komunikācija, emocionālais diskonfords
- situācijas neizpratne, alerģija, elpošanas grūtības

Attālinātais darbs ar DATORU

Pašnovērtējums DARBAM mājās, ja strādā ar datoru

Mūsdienās arvien biežāk darba devēji nodrošina iespēju daļu darba veikt ārpus ierastās darbavietas, piemēram, mājās. Šādu praksi sauc par tāldarbu, to dēvē arī par "teledarbu", "distances darbu" jeb "attālināto darbu". Latvijas normatīvajos dokumentos šis darba veids ir nosaukts par "attālināto darbu" – darbu, kuru nodarbinātais varētu veikt darba devēja uzņēmumā, tomēr pastāvīgi to veic ārpus uzņēmuma. Īpaši bieži attālinātā darba modelis tiek izmantots darba veidos, kuri paveicami, izmantojot informācijas un komunikāciju tehnoloģijas. Šādu praksi sauc par tāldarbu, to dēvē arī par "teledarbu" vai "distances darbu".

Attālinātajam darbam ir daudz priekšrocību (nav jātērē laiks ceļā uz darbu, darba laiku iespējams elastīgi pielāgot citiem pienākumiem u. tml.), tomēr, arī strādājot mājās, nodarbinātajiem pastāv visi tie paši riski, kuri ir birojā (fiziska pārslodze, stress, redzes sasprindzinājums, nelabvēlīgs mikroklimats, nelaimes gadījumi u. tml.), tāpēc arī uz šīm darbavietām attiecas to iekārtošanas un darba vides riska novērtējuma prasības. Svarīgi, lai darbavietas iekārtošanai mājās tiktu veltīta tāda pati uzmanība kā birojā un vieta tiktu iekārtota darbam! Protams, mājas riska novērtējuma veikšana nav tik vienkārša kā darbavietās birojā – jārēķinās, ka darba devējam (darba aizsardzības speciālistam) ir jābūt informācijai par jūsu darbavietu (tas noteikts arī Darba aizsardzības likumā).

Šis materiāls ir veidots kā palīglīdzeklis, lai ātri un vienkārši palīdzētu izvērtēt savu mājas darbavietu, kurā jāstrādā ar datoru. Materiālam ir divas daļas. Pirmā daļa veidota kā darbavietas pārbaudes anketa – pārskatiet visus jautājumus un atbildiet ar "jā" vai "ne"! Ja kāda no atbildēm ir bijusi "ne", aicinām ieskatīties materiāla lapas otrā pusē, lai uzzinātu vairāk par konkrēto riska faktoru un nepieciešamajiem uzlabojumiem, kā arī rosinām vērsties pie sava darba devēja!

DATORA MONITORS

Monitors ir pietiekami liels, ērti un pareizā attāluma novietots (60 ± 15 cm), grozāms, ar regulējamu augstumu, attēls nemirgo un neraustās.

JA ☐ NE ☐

TASTATŪRA, PELE

Tastatūra ir matēta, ar skaidri redzamiem simboliem, novietota monitora priekšā. Pele ir ērti lietojama.

JA ☐ NE ☐

DARBA GALDS

Galds ir pietiekami liels (vismaz 800 x 1200 mm) un augsts (vismaz 720 mm), noapaļotiem stūriem un stabils, zem tā ir pietiekami daudz vietas.

JA ☐ NE ☐

LOKĀLAIS APGAISMOJUMS

Darbavietā ir pieejams papildu lokālais apgaismojums, tas nežilbina un nerada atspīdumus.

JA ☐ NE ☐

PROGRAMMU NODROŠINĀJUMS

Ir nodrošināta darbam piemērota, aktuāla programmatūra, kas ļauj kvalitatīvi veikt darbu.

JA ☐ NE ☐

ŽALŪZIJAS

Logiem ir gaismu atstarojošas žalūzijas vai aizkari.

JA ☐ NE ☐

DARBAVIETAS PLĀNOJUMS

Darbavieta ir pietiekami plaša un ērta, kustības neierobežojoša.

JA ☐ NE ☐

MIKROKLIMATS

Telpā ir atbilstoša temperatūra un pietiekams gaisa mitrums.

JA ☐ NE ☐

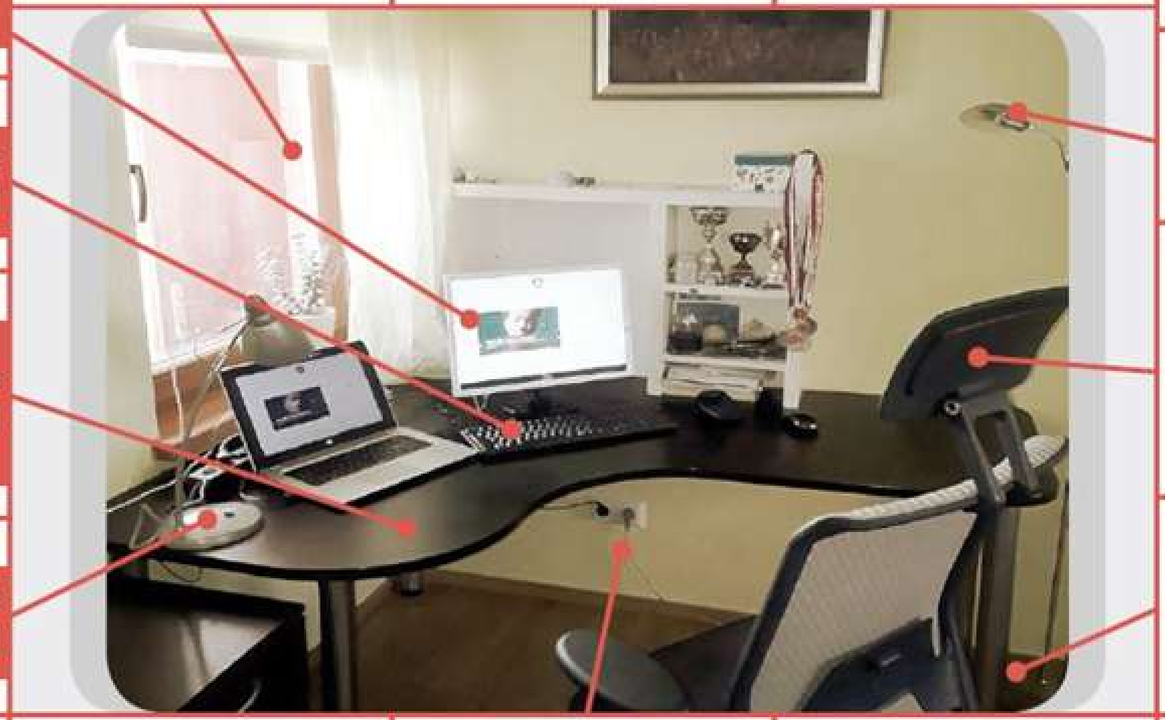

PORTATĪVAIS DATORS

Ja izmantojat portatīvo datoru, tas ir iespējami ērti novietots un pieslēgta pilna izmēra tastatūra un monitors.

JA ☐ NE ☐

APGAISMOJUMS TELPĀ

Telpā ir pietiekams apgaismojums, tas ir tehniskā kārtībā (deg visas spuldzes, to gaisma nemirgo u. tml.).

JA ☐ NE ☐

DARBA KRĒSLS

Darba krēsls ir piemērots darbam ar datoru – tas ir stabils, grozāms, ar regulējamu augstumu un dziļumu, arī muguras balsta un roku balstu augstums ir regulējams.

JA ☐ NE ☐

NELAIMES GADĪJUMA RISKS

Darbavietas grīda ir līdzena, bez pakāpieniem, sliekšņiem, nepareizi novietotiem vadiem vai citiem bīstamiem priekšmetiem.

JA ☐ NE ☐

"DARBA" UN "MĀJAS" LĪDZSVARS

Darba uzdevumus ir iespējams veikt piemērotā laikā, nodalot to no privātās un ģimenes dzīves.

JA ☐ NE ☐

ELEKTRODROŠĪBA

Iekārtas, vadi, lampas u. tml. ir darba kārtībā – bez redzamiem defektiem.

JA ☐ NE ☐

KOMUNIKĀCIJA

Komunikācija ar tiešo vadītāju un kolēģiem ir pietiekama un tehniski vienkārša.

JA ☐ NE ☐

SKAIDRI DARBA UZDEVUMI

Attālinātajā darbā veicamie uzdevumi ir skaidri noformulēti un saprotami, paveicami noteiktajā laikā.

JA ☐ NE ☐

Veicot attālināto darbu, nodarbinātais iegādājās

9.9%

Dators un cits aprīkojums

8.7%

Jauns krēsls

7.8%

Jauns galds

DA likuma grozījumi, lai darba devējs var daļēji darbiniekam kompensēt izdevumus, kas saistīti ar attālināto darbu

Attālinātā darba vide

33%

Darba vide nav ērta

25%

Nodarbinātais izjūt dažādas ilgstošas sāpes

36%

Biežāk tiek izjustas acu sāpes, nogurums, asarošana

Covid-19 un likumdošana un normatīvie akti

Likumi.lv

- Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likums
- Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums
- Ministru kabineta noteikumi Nr. 360, «Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai», aktuāla informācija
- https://likumi.lv/ta/tema/covid-19, aktuāla informācija, visu pieņemto dokumentu saraksts, uzskaite, viss vienā vietā

SPKC

https://www.spkc.gov.lv/lv/darba-devejiem

Strādā vesels

http://stradavesels.lv/materiali/

Materiāli un rekomendācijas darba devējam

ES NORĀDĪJUMI COVID-19: ATGRIEŠANĀS DARBA VIETĀ

Darbavietu pielāgošana un darbinieku aizsardzība
http://stradavesels.lv/Uploads/2020/04/30/EU_guidance_COVID_19_LV.pdf

Informatīvā vietne par darba aizsardzību «Strādā vesels»

Pētījums «"Dzīve ar COVID-19» divās jomās:
Pētījums par Covid 19 ietekmi uz privātās un darba dzīves līdzsvaru
Pētījums par Covid 19 darba vidē (t,sk, tā ietekme uz attālināto darbu)
http://stradavesels.lv/materiali/

Šo juridiski nesaistošo pamatnostādņu mērķis ir palīdzēt darba devējiem un darba ņēmējiem uzturēt drošību un saglabāt veselību darba vidē, kas ir būtiski mainījusies Covid-19 pandēmijas dēļ.

Valsts kancelejas un VARAM informatīvais materiāls ar skaidrojumiem un ieteikumiem darba organizācijai, darba samaksai un klientu apkalpošanas organizēšanai valsts pārvaldes institūcijās Covid-19 pandēmijas laikā

https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/vadlinijas_darba_organizacijai_covid19_pandemijas_laika.pdf

Materiāli un rekomendācijas darba devējam »Covid-19»

- Valsts darba inspekcija
- Ekonomikas ministrija
- Veselības ministrija
- Slimību profilakses un kontroles centrs
- Stradavesels.lv

Darba vide, tās problēmas un risinājumi uzņēmumos

Noskaidrot, kur un kad darba vietā ir novērojams lielākais darbinieku kontaktu skaits.

Būtiskākais ir samazināt tā saucamo augsta riska kontaktu skaitu, veicot

- kontakta izslēgšanu
- kontakta laika samazināšanu
- distances palielināšanu vairāk kā 2 metri

Darba vide, tās problēmas un risinājumi uzņēmumos

Lai novērstu darbinieku pulcēšanos un ierobežotu Covid-19 izplatību

- nodrošināt attālināto darbu jeb darbu no mājām, ja tas iespējams
- birojā darba devējs informē par drošības pasākumiem, par sapulču formu, nodrošina ar dezinfekcijas līdzekļiem, individuāliem aizsardzības līdzekļiem, to lietošanu, nodrošina caurspīdīgas starpsienas starp darba vietā, u.c.

Darba vide, tās problēmas un risinājumi uzņēmumos

- tiek organizēts bezkontaktu dokumentu nodošanas un saņemšanas kārtība
- ir samazināts ieeju skaits uzņēmumā
- pie ieejas uzņēmuma telpās ar digitālo termometru vai termokamerām darbiniekiem mēra temperatūru
- ir zināms darbinieku skaits un vieta uzņēmumā, noteikt risku grupas
- tiek nodrošināta darba vides dezinfekcija, izmantoti kolektīvie aizsardzības līdzekļi

Darba vide, tās problēmas un risinājumi uzņēmumos

- darbinieki tiek nodrošināti ar individuāliem aizsardzības līdzekļiem
- darbinieku plūsmas regulēšana pirms un pēc darba, garderobēs, koplietošanas telpās, ēdnīcā
- ir izstrādātas vadlīnijas drošas darba vides organizēšanai
- nozīmēta atbildīgā persona par ārkārtas situācijas kontroli
- izstrādāts rīcības plāns gadījumā, ja kāds darbinieks saslimst ar COVID-19, u.c

Individuālie aizsardzības līdzekļi

To izvēli nosaka konkrētais darbs, ko veic nodarbinātais un darba vides faktori.

Visbiežāk izmantojamie-

- Sejas maskas (medicīniskās, vairākkārtēji izmantojamās)
- Cimdi-vienreizējie, gumijas, citi
- Respirators
- Sejas vairogi –izvērtējot darba vidi, iespējams ka būs jālieto kopā ar sejas masku)
- Aizsargbrilles
- Aizsargapģērbs,
- Aizsargapavi, bahilas, galvassegas, uzroči
- Roku dezinfekcijas līdzekļi

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi

- Attāluma atzīmes, grīdas marķēšana
- Norobežojošas caurspīdīgas sienas
- Ķermeņa temperatūras mērītāji
- Roku dezinfekcijas automātiskās ierīces ar dezinfekcijas līdzekļu šķīduma dozatoru
- Kustību virziena plūsmu noteikšana un apzīmēšana
- Darba organizācijas uzlabošana
- Ventilācijas uzlabošana
- Procesu automatizācija, digitalizācija
- Darba vides un virsmu dezinfekcija

Situācija IAL tirgū

Pašlaik masku piedāvājums paplašinās.
Respiratori pārsvarā pieejami FFP2 klases (17 no 22), savukārt no 33 higiēniskajam sejas maskām 19 ir vairākkārt lietojamās sejas maskas, pārsvarā Latvijas ražotāju izgatavotas, bet pārējās 14 ir vienreiz lietojamās higiēniskās sejas maskas, kas ir līdzīgas medicīniskajām maskām.

Cenu diapazons:

respiratoriem - no 2.00 - 8.90 EUR par gab.,

vienreiz lietojamām higiēniskajām maskām no 0.18 – 0.90 EUR, vairākkārt lietojamām sejas maskām no 0.50 – 10.00 EUR par gab. (tomēr pārsvarā līdz 4.00 EUR par gab.),

medicīniskajām maskām - no 0.43 – 0.90 EUR par gab.

Iespējas, novitātes, tehnoloģijas

- Notiek uzņēmējdarbības straujas attīstība. Latvijas uzņēmēji ražo un piedāvā inovācijas.
- Roku dezinfekcijas automāti, arī runājoši
- Sejas masku gaisa filtrēšanas indeksa paaugstināšana, izmantojot maskās dažādus filtra materiālus
- Aizsargtērpu ergonomikas palielināšana
- IAL automāti, piemēram, sejas masku, bahilu, cimdu

Iespējas, novitātes, tehnoloģijas

Robotizācija, iesaistot mākslīgo intelektu:

1. telpu dezinfekcijas iespējas, izmantojot robotu, kas atpazīst konkrētus dezinfekcijas priekšmetus, piemēram, virtuves zonas virsmas, rokturus, liftu pogas u.c.;

2. roku mazgāšanas kvalitātes kontroles aprīkojums, piemēram, medicīnas iestādēs

3. telpu gaisa apstrāde un dezinfekcija tajā atrodoties cilvēkiem, izmantojot ultravioleto starojuma viļņu konkrētu diapazonu

Darba vides uzturēšana

- Sadarbība- darba devējs, darba aizsardzības speciālists, personālvadība, medicīnas darbinieks, citi speciālists
- Izmantot valsts dotās iespējas uzņēmējdarbībai, atbalstus, pabalstus, nodokļu atlaides, dīkstāves pabalstu, nepilno darba laiku
- Uzturēt darba aizsardzības sistēmu, veikt noteiktos pasākumus, pievēršot uzmanību konkrētai situācijai, veikt nodarbināto apmācību un informēšanu

Darba vides uzturēšana

- Nodrošināt darba vidi ar konkrētiem aizsardzības līdzekļiem, dezinfekcijas līdzekļiem
- Apzināt situāciju valsti, sabiedrībā un uzņēmumā un saplānot drošības pasākumus, izstrādāt plānu ārkārtas situācijai, plānot papildus līdzekļus drošības nodrošināšanai
- Apzināt reālos drošības pasākumus un ražošanas procesu optimizāciju, iepazīstoties ar citu uzņēmumu pieredzi, izmantot uzņēmumu labo praksi

Konsultācijas

Laima Beroza
LDDK darba aizsardzības eksperte

laima.beroza@lddk.lv
+371 29471506